

Osoby niepełnosprawne w 2020 r.

02.12.2021 r.

3,1%

Spadek liczby pracujących osób niepełnosprawnych w średnich i dużych przedsiębiorstwach w porównaniu z 2019 r.

W końcu 2020 r. większość osób niepełnosprawnych pracujących w średnich i dużych przedsiębiorstwach była zatrudniona w sektorze prywatnym (76,0%). Więcej niż połowa osób niepełnosprawnych pracowała w sekcji Działalność w zakresie usług administrowania i działalność wspierająca (104,0 tys.) oraz w sekcji Przetwórstwo przemysłowe (79,6 tys.).

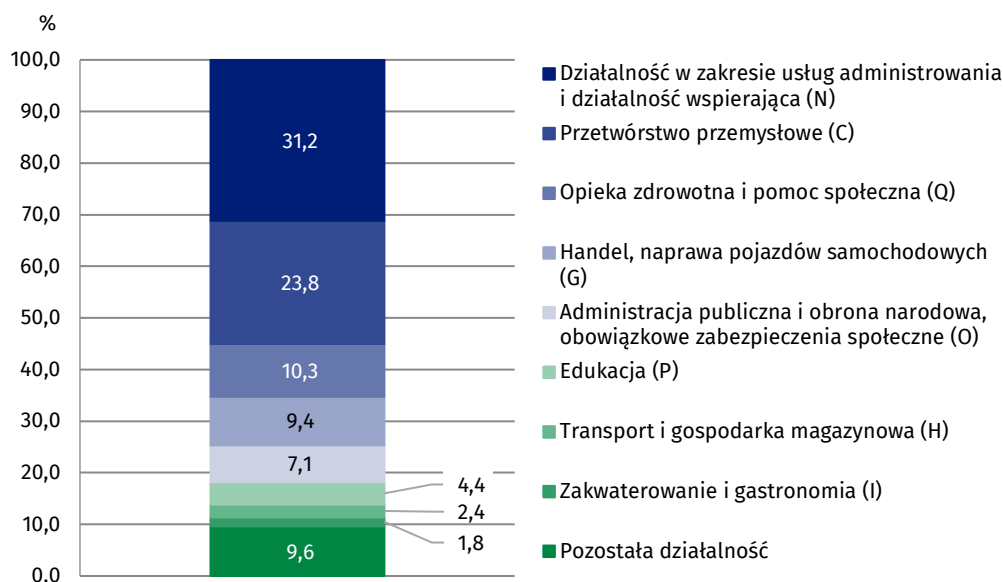
Osoby niepełnosprawne na rynku pracy

W dniu 31 grudnia 2020 r. w podmiotach zatrudniających 10 osób i więcej pracowało 333,7 tys. osób niepełnosprawnych¹, głównie w działalności w zakresie usług administrowania i działalności wspierającej (31,2%), w tym w działalności detektywistycznej i ochroniarskiej (19,0%) oraz działalności usługowej związanej z utrzymaniem porządku w budynkach i zagospodarowaniem terenów zieleni (9,0%). Co czwarta osoba niepełnosprawna pracowała w przetwórstwie przemysłowym (23,8%). W opiece zdrowotnej pracowało 10,3% osób niepełnosprawnych.

W końcu 2020 r. pracujący niepełnosprawni stanowili 3,5% ogólnej liczby pracujących w głównym miejscu pracy w średnich i dużych przedsiębiorstwach

Wykres 1. Struktura pracujących osób niepełnosprawnych według sekcji PKD w 2020 r.

Stan w dniu 31 grudnia

W dniu 31 grudnia 2020 r. 55,7 tys. osób niepełnosprawnych było zarejestrowanych w powiatowych urzędach pracy, w tym 16,8% osób miało prawo do zasiłku. W porównaniu z 2019 r. liczba bezrobotnych osób niepełnosprawnych zmniejszyła się o 3,1%, a liczba tych osób z prawem do zasiłku – o 5,3%. W badanej grupie osób bezrobotnych przeważali mężczyźni (55,1%).

¹ Osoby, w stosunku do których orzeczono niepełnosprawność na podstawie ustawy z dnia 27 sierpnia 1997 r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych (Dz. U. 2021, poz. 573).

Osoby z orzeczeniem o stopniu niepełnosprawności lub stopniu niezdolności do pracy

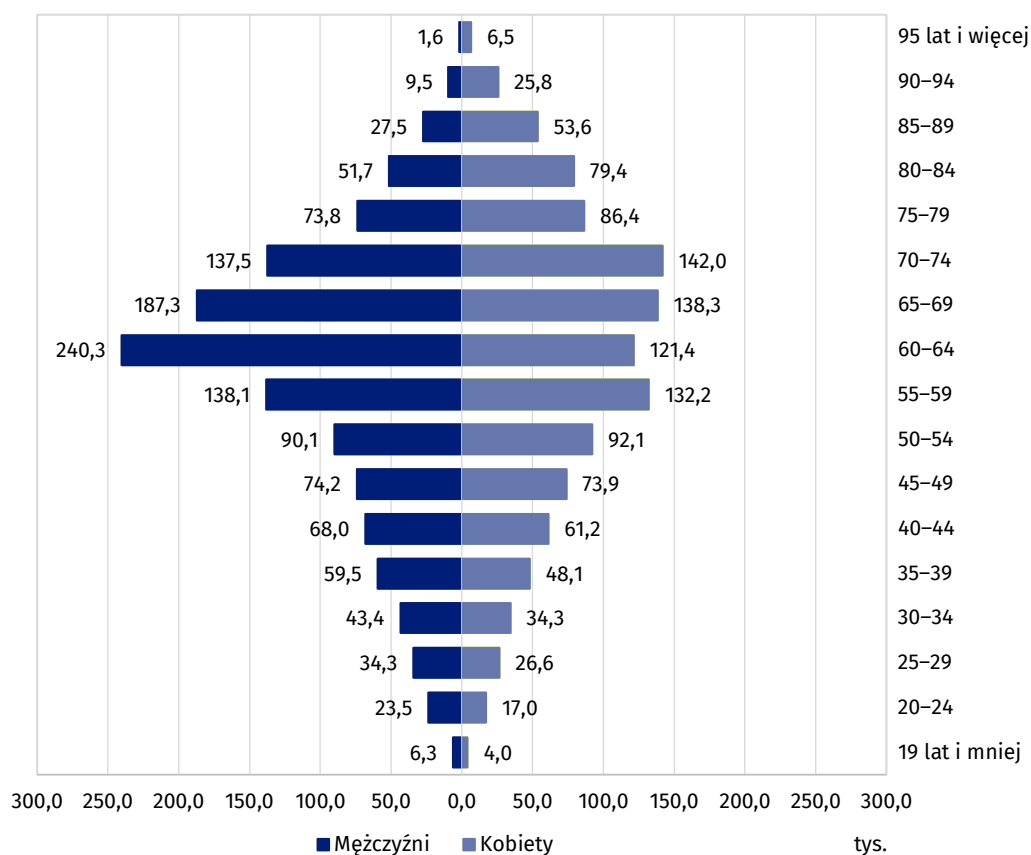
W grudniu 2020 r. w Polsce było 2,4 mln osób² pobierających świadczenia emerytalno-rentowe i/lub ubezpieczonych przez płatników składek w Zakładzie Ubezpieczeń Społecznych, które posiadały orzeczenie o stopniu niepełnosprawności (wydane przez zespoły ds. orzekania o niepełnosprawności) lub orzeczenie o stopniu niezdolności do pracy (wydane przez ZUS)³.

W badanej populacji osób z orzeczeniem przeważali mężczyźni, którzy stanowili 52,6%. Biorąc pod uwagę wiek w analizowanej zbiorowości najczęściej występowały mężczyźni w wieku 64 lata (54,4 tys.). Około 52,7 tys. mężczyzn było w wieku 63 lata. Najwięcej kobiet z orzeczeniem było w wieku 71 lat (31,7 tys.). Ponad 30 tys. kobiet miało 59 lat (30,7 tys.) lub 70 lat (30,5 tys.). Mediana wieku mężczyzn z orzeczeniem wynosiła 62 lata, a mediana wieku kobiet – 63 lata.

52,6% osób posiadających orzeczenie o stopniu niepełnosprawności lub stopniu niezdolności do pracy to mężczyźni

Wykres 2. Osoby posiadające orzeczenie o stopniu niepełnosprawności lub stopniu niezdolności do pracy według płci i grup wieku w 2020 r.

Stan w dniu 31 grudnia

Źródło: Kompleksowy System Informatyczny ZUS.

² Opracowano na podstawie połączonych zbiorów danych z systemów informacyjnych Zakładu Ubezpieczeń Społecznych oraz po usunięciu powtórzonych i pustych obserwacji. Dane mogą być nieporównywalne z prezentowanymi w poprzednich latach z powodu zmiany metody obliczania rozmieszczenia terytorialnego zjawiska. Dodatkowa walidacja zbioru polegała na usunięciu osób zmarłych do 31 grudnia 2020 r.

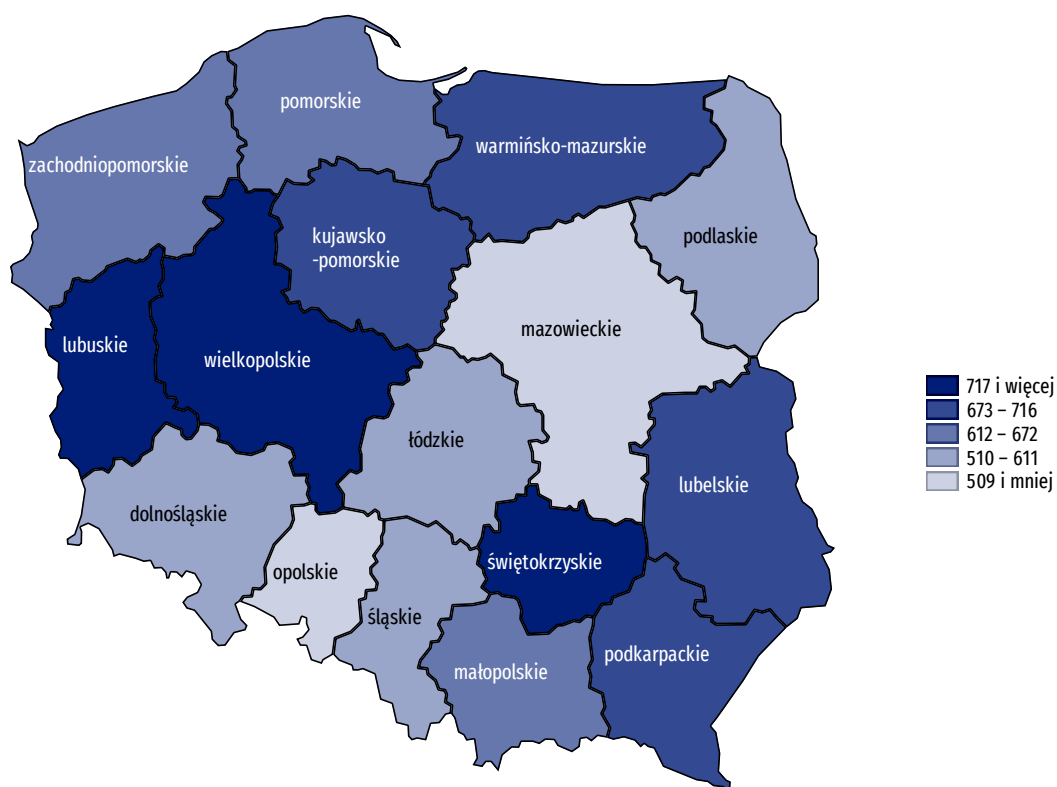
³ Zgodnie z art. 5 Ustawy z dnia 27 sierpnia 1997 r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych (Dz. U. 2021, poz. 573) orzeczenia lekarza orzecznika ZUS o niezdolności do pracy, niezdolności do samodzielnej egzystencji oraz celowości przekwalifikowania podlegają przełożeniu na orzeczenia o stopniu niepełnosprawności.

Najwięcej mężczyzn i kobiet z orzeczeniem o stopniu niepełnosprawności lub stopniu niezdolności do pracy deklарowało zameldowanie⁴ w województwie śląskim (odpowiednio 148,4 tys. i 123,8 tys.). Połowa badanej zbiorowości wskazała województwa: dolnośląskie, małopolskie, mazowieckie, śląskie i wielkopolskie. Najmniej osób w badanej zbiorowości podało województwo opolskie (21,0 tys. kobiet i 25,2 tys. mężczyzn).

Najwyższa wartość wskaźnika liczby osób z orzeczeniem o stopniu niepełnosprawności lub stopniu niezdolności do pracy na 10 tys. ludności wystąpiła w województwie lubuskim (890). Wskaźnik przekroczył 700 osób w województwach: wielkopolskim (723), świętokrzyskim (721), podkarpackim (712), kujawsko-pomorskim (708) i warmińsko-mazurskim (706). Z kolei najmniej osób w badanej zbiorowości osób z orzeczeniem na 10 tys. ludności deklарowało województwo mazowieckie (468). Ponadto wartość wskaźnika była mniejsza od 500 osób w województwie opolskim (473).

Mapa 1. Liczba osób posiadających orzeczenie o stopniu niepełnosprawności lub stopniu niezdolności do pracy na 10 tys. ludności według województw w 2020 r.

Stan w dniu 31 grudnia

Najwyższą wartość wskaźnika liczby osób posiadających orzeczenie o stopniu niepełnosprawności lub stopniu niezdolności do pracy na 10 tys. ludności odnotowano w województwie lubuskim (890)

Źródło: Kompleksowy System Informatyczny ZUS.

⁴ Deklarowane województwo adresu zameldowania było w ok. 99% zgodne z deklarowanym województwem adresu zamieszkania. W sporadycznych przypadkach, gdy nie był znany adres zameldowania, ustalono na podstawie adresu zamieszkania, a w przypadku braku obu adresów na podstawie adresu korespondencyjnego.

Kształcenie osób z niepełnosprawnościami oraz osób ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi

W roku szkolnym 2020/21 działało 318 przedszkoli specjalnych, do których uczęszczało 6,0 tys. dzieci. Najwięcej dzieci uczęszczających do przedszkoli specjalnych miało ukończone 7 lat (28,2%). Wśród dzieci w przedszkolach specjalnych przeważali chłopcy (71,0%). W pozostałych przedszkolach i innych placówkach wychowania przedszkolnego przebywało 35,1 tys. dzieci niepełnosprawnych, które stanowiły 2,5% ogólnej liczby dzieci. Większość dzieci niepełnosprawnych uczęszczała do przedszkoli ogólnodostępnych (78,4%), w tym do przedszkoli z oddziałami integracyjnymi (14,0%) oraz przedszkoli integracyjnych (12,9%).

W roku szkolnym 2020/21 6,0 tys. dzieci uczęszczało do przedszkoli specjalnych, a 35,1 tys. dzieci niepełnosprawnych przebywało w innych placówkach wychowania przedszkolnego

Tablica 1. Placówki wychowania przedszkolnego w roku szkolnym 2020/21

Stan w dniu 30 września

WYSZCZEGÓLNIENIE	Placówki	Oddziały	Dzieci	
			ogółem	w tym niepełnosprawne ^a
O G Ó Ł E M	22 315	73 650	1 423 891	35 115
Przedszkola	13 196	57 490	1 153 997	27 514
Specjalne	318	1 302	6 037	.
Integracyjne	383	1 474	.	4 526
Posiadające oddziały integracyjne	514	3 464	.	4 899
Posiadające oddziały specjalne	54	370	.	721
Posiadające oddziały integracyjne i specjalne	109	821	.	2 720
Pozostałe przedszkola	11 818	50 059	.	14 648
Zespoły wychowania przedszkolnego	63	79	1 031	9
Punkty przedszkolne	1 472	2 192	28 019	3 767
Oddziały przedszkolne w szkołach podstawowych	7 584	13 889	240 844	3 825

a Bez placówek specjalnych.

W specjalnych szkołach podstawowych uczyło się 46,8 tys. dzieci. Ponadto do oddziałów przy szkołach podstawowych ogólnodostępnych uczęszczało 93,9 tys. uczniów ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi. Łączna liczba dzieci objętych kształceniem specjalnym wynosiła 140,7 tys., które stanowiły 4,6% ogólnej liczby dzieci. Pod względem płci przeważali chłopcy (68,4%). Wśród 4,8 tys. dzieci nauczanych indywidualnie było 43,4% dzieci niepełnosprawnych.

Specjalne ośrodki szkolno-wychowawcze i specjalne ośrodki wychowawcze były prowadzone dla uczniów, którzy posiadali orzeczenie o potrzebie kształcenia specjalnego, wydane ze względu na niepełnosprawność, ale z jej powodu nie mogli uczęszczać do przedszkola lub szkoły w miejscu zamieszkania. W roku szkolnym 2020/21 funkcjonowało 360 takich placówek. Spośród 17,7 tys. dostępnych miejsc wykorzystanych było 60,7%. Blisko 60% wychowanków stanowiły osoby niepełnosprawne intelektualnie. Ponadto ośrodki zapewniały opiekę dzieciom i młodzieży z niepełnosprawnościami sprzężonymi (23,3%), niestyszającej i słabostyszającej (6,6%) oraz niewidomej i słabowidzącej (3,5%).

Ośrodki rewalidacyjno-wychowawcze umożliwiły realizację obowiązku rocznego przygotowania przedszkolnego, obowiązku szkolnego i obowiązku nauki dzieciom i młodzieży z niepełnosprawnością intelektualną w stopniu głębokim, posiadającym orzeczenie o potrzebie zajęć rewalidacyjno-wychowawczych oraz z niepełnosprawnościami sprzężonymi, z których jedną z niepełnosprawności była niepełnosprawność intelektualna, posiadającym orzeczenie o potrzebie kształcenia specjalnego. 30 września 2020 r. 186 ośrodków rewalidacyjno-wychowawczych udostępniło 7,1 tys. miejsc, z których blisko 92% było wykorzystanych. Placówki zapewniały udział w zajęciach wychowankom z niepełnosprawnościami sprzężonymi (ponad

W roku szkolnym 2020/2021 w szkołach kształciło się 191,4 tys. dzieci i młodzieży ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi (bez szkół dla dorosłych), które stanowiły 3,9% ogólnej liczby uczniów

3,0 tys.) oraz wychowankom z niepełnosprawnością intelektualną w stopniu głębokim (blisko 3,0 tys.).

Kształcenie młodzieży ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi na poziomie ponadpodstawowym było realizowane przede wszystkim w szkołach specjalnych. Największą część specjalnych szkół stanowiły te, których celem było kształcenie umiejętności w konkretnym zawodzie: specjalne szkoły przysposabiające do pracy i specjalne szkoły branżowe I stopnia. Wszystkie szkoły specjalne kształciły 29,2 tys. osób. Ponadto w oddziałach uczyło się 21,3 tys. uczniów ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi, w tym 38,1% osób w oddziałach przy liceach ogólnokształcących, 30,9% osób w oddziałach przy technikach lub oraz 30,3% osób w oddziałach przy branżowych szkołach I stopnia. Łączna liczba dzieci i młodzieży objętej kształceniem specjalnym na poziomie ponadpodstawowym była równa 50,5 tys. osób i stanowiła 3,1% ogólnej liczby.

W szkołach policealnych kształciło się 239 uczniów ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi, w tym głównie w szkołach specjalnych (88,3%).

W roku akademickim 2020/21 w uczelniach kształciło się 19,6 tys. osób z niepełnosprawnościami⁵ (1,6% ogólnej liczby studentów), a ukończyło je⁶ 5,2 tys. osób (1,8% ogólnej liczby absolwentów). Wśród doktorantów 3,3% stanowiły osoby z niepełnosprawnościami (0,8 tys. osób).

Uwagi metodologiczne

1. Niniejsza informacja sygnalna jest trzecim opracowaniem ogólnopolskim, dotyczącym tematyki osób niepełnosprawnych, przygotowanym przez pracowników Urzędu Statystycznego w Krakowie. Zakres zaprezentowanych danych nie wyczerpuje problematyki niepełnosprawności ze względu na jej złożony charakter i różnorodność.
2. W informacji sygnalnej wykorzystano:
 - a. Zbiory danych Zakładu Ubezpieczeń Społecznych (ZUS) oraz powiatowych urzędów pracy o osobach z orzeczeniem o stopniu niepełnosprawności lub stopniu niezdolności do pracy wydanym przez odpowiedni organ;
 - b. Dane Ministerstwa Edukacji Narodowej (MEN) dotyczące dzieci i młodzieży posiadającej orzeczenie publicznej poradni psychologiczno-pedagogicznej (w tym publicznej poradni specjalistycznej) o potrzebie kształcenia specjalnego. Kształcenie specjalne organizowane jest dla dzieci i młodzieży z niepełnosprawnościami, niedostosowanych społecznie i zagrożonych niedostosowaniem społecznym, wymagających stosowania specjalnej organizacji nauki i metod pracy. Może być realizowane w systemie szkolnym lub w formie indywidualnej. Uczniowie posiadający orzeczenia o potrzebie kształcenia specjalnego nie muszą być niepełnosprawni w rozumieniu ustawy o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych, podobnie jak uczniowie niepełnosprawni nie muszą mieć orzeczenia o potrzebie kształcenia specjalnego;
 - c. Dane Ministerstwa Nauki i Szkolnictwa Wyższego (MNiSW) dotyczące studentów i doktorantów posiadających orzeczenie o stopniu niepełnosprawności, wydane przez odpowiedni organ;
 - d. Do opracowania niniejszej informacji sygnalnej wykorzystano również informacje statystyczne pochodzące ze sprawozdawczości Głównego Urzędu Statystycznego.
3. System orzekania o niepełnosprawności w Polsce jest niejednolity. Określają go dwa podstawowe akty prawne:
 - a. Ustawa z dnia 27 sierpnia 1997 r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych (tekst jednolity Dz. U. z 2021 r., poz. 573) – w art. 2 definiuje się niepełnosprawność jako trwałą lub okresową niezdolność do wypełniania ról społecznych z powodu stałego lub długotrwałego naruszenia sprawności organizmu, w szczególności powodującą niezdolność do pracy. W art. 3 określa się orzekane stopnie niepełnosprawności: znaczny, umiarkowany i lekki, natomiast

⁵ Wykazywanych jeden raz według głównego rodzaju niepełnosprawności potwierdzonej orzeczeniem odpowiedniego organu.

⁶ Absolwenci z roku akademickiego 2019/2020.

w art. 4a wspomina się o dzieciach w wieku do 16 lat, którym wydaje się orzeczenie o niepełnosprawności bez ustalania jej stopnia. Organami orzekającymi niepełnosprawność są powiatowe (jako pierwsza instancja) i wojewódzkie (druga instancja) zespoły do spraw orzekania o niepełnosprawności. Ostateczną instancją są rejonowe sądy pracy i ubezpieczeń społecznych;

- b. Ustawa z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (tekst jednolity Dz. U. z 2021 r. poz. 291, 353, 794, 1621, 1981) – w art. 12 zdefiniowano osobę niezdolną do pracy jako taką, która całkowicie lub częściowo utraciła zdolność do pracy zarobkowej z powodu naruszenia sprawności organizmu i nie rokuje odzyskania zdolności do pracy po przekwalifikowaniu. Orzeczenia o: niezdolności do pracy, niezdolności do samodzielnej egzystencji oraz celowości przekwalifikowania, wydane przez Zakład Ubezpieczeń Społecznych, podlegają przełożeniu na orzeczenia o stopniu niepełnosprawności zgodnie z art. 5 wspomnianej wcześniej Ustawy o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych.

Aby dana osoba mogła być uznana za niepełnosprawną w rozumieniu prawno-formalnym, musi posiadać jedno z wyżej opisanych orzeczeń.

- 4. Orzeczenia wydane po 31 grudnia 1997 r., które nie podlegają przełożeniu na orzeczenia o niepełnosprawności, to:
 - a. Orzeczenia o niezdolności do pracy w gospodarstwie rolnym, wydawane przez Kasę Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego;
 - b. Orzeczenia o niezdolności do pracy/służby, wydawane przez organy orzekające Ministerstwa Obrony Narodowej, Ministerstwa Spraw Wewnętrznych i Administracji oraz organy służb specjalnych (Agencja Bezpieczeństwa Wewnętrznego i Agencja Wywiadu).

W przypadku cytowania danych Głównego Urzędu Statystycznego prosimy o zamieszczenie informacji: „Źródło danych GUS”, a w przypadku publikowania obliczeń dokonanych na danych opublikowanych przez GUS prosimy o zamieszczenie informacji: „Opracowanie własne na podstawie danych GUS”.

Opracowanie merytoryczne:
Urząd Statystyczny w Krakowie
Dyrektor Agnieszka Szlubowska
Tel: 12 420 40 50

Rozpowszechnianie:
Rzecznik Prasowy Prezesa GUS
Karolina Banaszek
Tel: 695 255 011

Wydział Współpracy z Mediami

Tel: 22 608 34 91, 22 608 38 04

e-mail: obslugaprasowa@stat.gov.pl

www.stat.gov.pl

[@GUS_STAT](https://twitter.com/GUS_STAT)

[@GlownyUrzadStatystyczny](https://www.facebook.com/GlownyUrzadStatystyczny)

Powiązane opracowania

[Pomoc społeczna i opieka nad dzieckiem i rodziną w 2020 r.](#)

Ważniejsze pojęcia dostępne w słowniku

[Osoba niepełnosprawna](#)

[Osoba niepełnosprawna prawnie](#)

[Stopień niepełnosprawności](#)